

MUZEUM
Pogranicza Śląsko-Łużyckiego
w Żarach

MUZEUM
OBOZÓW JENIECKICH

Obowiązujący od 1 listopada 2025 r.

REGULAMIN

Konkursu historycznego „Dziedzictwo pogranicza śląsko-łużyckiego. Konkurs historyczny dla szkół podstawowych i średnich” edycja 1 w roku szkolnym 2025/26

Konkurs historyczny „Dziedzictwo pogranicza śląsko-łużyckiego” jest konkursem skierowanym do uczniów szkół podstawowych i średnich z terenów powiatów żarskiego i żagańskiego. Jego celem jest upowszechnienie wiedzy o historii regionu oraz umacnianie świadomości historycznej dzieci i młodzieży.

Spis treści

§ 1. Organizatorzy	2
§ 2. Uczestnicy	2
§ 3. Organizacja Konkursu	2
§ 4. Zakres materiału	3
§ 5. Literatura przedmiotu	4

§ 1. Organizatorzy

Organizatorami Konkursu są:

- 1) Muzeum Pogranicza Śląsko-Łużyckiego w Żarach z siedzibą przy pl. kard. Stefana Wyszyńskiego 2, 68-200 Żary; tel.+48 68 363 83 70, tel. kom. +48 797 000 792, e-mail: muzeum@muzeumzary.pl;
- 2) Muzeum Obozów Jenieckich z siedzibą przy ul. Lotników Alianckich 45, 68-100 Żagań; tel. +48 68 478 49 94, e-mail: muzeum@um.zagan.pl

§ 2. Uczestnicy

- 1) Uczestnikami Konkursu mogą być uczniowie klas IV-VIII szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych.
- 2) Uczniowie przystępują do Konkursu, zgłaszając chęć udziału nauczycielowi lub dyrektorowi szkoły.
- 3) Na każdym etapie Konkursu organizatorzy zapewniają udogodnienia umożliwiające udział w zawodach uczniom ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi (uszkodzeniem słuchu, wzroku, z niepełnosprawnością ruchową).
- 4) Jeśli do zawodów przystępuje uczeń ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, opiekun prawny ucznia jest zobowiązany poinformować o tym organizatorów kolejnych etapów Konkursu najpóźniej na tydzień przed rozpoczęciem zawodów.

§ 3. Organizacja Konkursu

- 1) Zawody są trójstopniowe i składają się z następujących etapów:
 - I etap – eliminacje szkolne – zostaną przeprowadzone dnia 16 grudnia 2025 r.
 - II etap – eliminacje powiatowe – zostaną przeprowadzone dnia 17 marca 2026 r.
 - III etap – eliminacje międzypowiatowe – zostaną przeprowadzone dnia 26 maja 2026 r.
- 2) Eliminacje szkolne
 - a) **Dyrektor** powołuje Szkolną Komisję Konkursową. Dyrektor jest zobowiązany do zapoznania nauczycieli, uczniów i rodziców z regulaminem konkursu. Jeżeli szkoła nie organizuje zawodów I stopnia, dyrektor szkoły umożliwia zainteresowanym uczniom udział w etapie szkolnym Konkursu w innej szkole.
 - b) **Szkolna Komisja Konkursowa** – w skład komisji wchodzi: przewodniczący, wiceprzewodniczący, dwóch członków. Komisja przeprowadza zawody szkolne: zawody są organizowane w szkole, w jednym terminie, w czasie 60 minut, pod nadzorem Komisji. Zawody składają się z części pisemnej, Komisja Konkursowa sprawdza prace, a następnie kwalifikuje uczniów, którzy zajęli 2 pierwsze miejsca do dalszego etapu konkursu.
- 3) Eliminacje powiatowe
Zawody II stopnia przeprowadzają dwie **Powiatowe Komisje Konkursowe** powołane przez Organizatorów odpowiednio dla uczestników z powiatu żarskiego i żagańskiego. Zawody odbywają się w siedzibach Organizatorów – Muzeum Pogranicza Śląsko-Łużyckiego w Żarach oraz Muzeum Obozów Jenieckich w Żaganiu. Zawody składają się z części pisemnej, są organizowane w jednym terminie, w czasie 2 godzin dydaktycznych (90 minut), pod nadzorem Komisji. Uczniowie, którzy w eliminacjach zajęli 5 pierwszych miejsc, zostają zakwalifikowani do III etapu konkursu.

4) Eliminacje międzypowiatowe

Zawody organizuje i przeprowadza **Międzypowiatowa Komisja Konkursowa** złożona z obydwu Komisji Powiatowych oraz zaproszonego eksperta. Zawody odbywają się w siedzibie Muzeum Pogranicza Śląsko-Lużyckiego w Żarach. Eliminacje polegają na ustnej odpowiedzi na 3 pytania z zakresu materiału określonego w regulaminie. Za każdą odpowiedź uczeń może otrzymać maksymalnie 5 punktów. Tytuł laureata Konkursu otrzymują osoby zajmujące trzy najwyższe lokaty (także *ex aequo*).

§ 4. Zakres materiału

1) Zawody I stopnia

SZKOŁY PODSTAWOWE	SZKOŁY ŚREDNIE
a) Regiony historyczne Polski	a) Regiony historyczne i etnograficzne Polski
b) Bolesław Chrobry i jego czasy	b) Bolesław Choroby i jego czasy. Wojny z Henrykiem II (1002 – 1018)

2) Zawody II stopnia

SZKOŁY PODSTAWOWE	SZKOŁY ŚREDNIE
a) Konflikt księcia żagańskiego Jana II Szalonego z bratem Baltazarem	a) Rozbicie dzielnicowe na Śląsku i dzieje Księstwa Żagańskiego
b) Johannes Kepler w Żaganiu	b) Wojna trzydziestoletnia (1618-1648) i jej skutki dla pogranicza śląsko-lużyckiego
c) Georg Philipp Telemann w Żarach	c) Dzieje wspólnoty kanoników regularnych reguły św. Augustyna w Żaganiu
d) Księżna żagańska Dorota de Talleyrand – Périgord	d) Żary pod rządami Promniców w czasach unii polsko-saskiej 1697-1763
e) Wielka Ucieczka ze Stalagu Luft III 24 marca 1944 r.	e) Żagań i Żary podczas II wojny światowej

3) Zawody III stopnia

SZKOŁY PODSTAWOWE	SZKOŁY ŚREDNIE
a) Albrecht Wallenstein jako właściciel Żagania	a) Bibersteinowie w dziejach pogranicza śląsko-lużyckiego
b) Dzieje unii polsko-saskiej 1697-1763	b) Ród von Promnitz w dziejach pogranicza śląsko-lużyckiego
c) Dzieje pałacu w Żaganiu i zespołu zamkowo-pałacowo-ogrodowego w Żarach	c) Kształtowanie się polskiej administracji i osadnictwo na ziemi żarskiej i żagańskiej w l. 1945-1948

d) Źarski i żagański przemysł po II wojnie światowej	d) Źarski i żagański przemysł po II wojnie światowej
e) Sport na pograniczu śląsko-łużyckim po II wojnie światowej	e) Dzieje KS Czarni Żagań i KS Promień Żary

§ 5. Literatura przedmiotu

I. ŻARY

- 1) *Bibersteinowie w dziejach pogranicza śląsko-łużyckiego*, red. Tomasz Jaworski, Zielona Góra 2006 (tu: Piotr Haracz, *Panowie von Biberstein jako właściciele trzebielskiego państwa stanowego*, s. 111-123; Przemysław Szpaczyński, *Bibersteinowie wobec Reformacji na ziemi żarskiej*, s. 147-156).
- 2) Bieliniś-Kopec Barbara, Kuczer Jarosław, *Sorau*. Źary, Berlin 2015 (seria Schlösser und Gärten der Neumark. Zamki i Ogrody Nowej Marchii, nr 18); <https://cbhist.pan.pl/wp-content/uploads/sorau.pdf>
- 3) Jakubiak Jacek, *Wojsko w Źarach*, „Kronika Ziemi Źarskiej” 1997, nr 1, s. 43-53.
- 4) Jaworski Tomasz, *Źary w dziejach pogranicza śląsko-łużyckiego*, Źary 1993.
- 5) Jaworski Tomasz, *Źycie muzyczne w Źarach od XVII do XX wieku*, „Studia Zachodnie” 1996, s. 57-66; <https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/52196/edition/45886/content>
- 6) Maciejewski Marcin, *Tytułatura rodu von Promnitz z linii Źarskiej w XVI-XVIII wieku w świetle rękopisów i starodruków*, „Studia Zachodnie” 20016, nr 18, s. 27-41; <https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/52082/edition/45812/content>
- 7) Majchrzak Jerzy Piotr, *Terra Sarove. Z dziejów polskich Łużyc*, Źary 2004.
- 8) Malinowski Lech, *Powiat Źarski 1816-2006*, Źary 2006.
- 9) Polak Jerzy, *Erdmann II Promnitz. Wolny pan na Pszczynie i Źarach (1683-1745)*, Pszczyna 1996; <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/9800/edition/9122/erdmann-ii-promnitz-wolny-pan-na-pszczynie-i-zarach-1683-1745-polak-jerzy-1954>
- 10) Rościszewski Leszek, *Z przeszłości ziemi Źarskiej*, [w:] *Ziemia Źarska w Polsce Ludowej*, red. Hieronim Szczegółka, Zielona Góra 1979, s. 27-38.
- 11) *Silva Rerum Soraviensium. Studia i szkice z dziejów dawnych Źar*, red. Edward Białek, Łukasz Bieniasz, Marek Biszczyński, Wrocław 2014 (tu: Wojciech Strzyżewski, *Miasto i jego władcy. Symbolika pieczęci miejskich Źar do końca XVIII wieku*, s. 35-44; Klaus-Peter Koch, *Georg Philipp Telemann jako kapelmistrz na dworze w Źarach*, s. 135-149).
- 12) Styś Katarzyna, *Olimpijczyk z Źar. Tadeusz Ślusarski (1950-1998)*, Źary 2008.
- 13) Szymczak Rafał, *Źary. Dzieje miasta od starożytności do połowy XIV wieku*, Źary 2025.

II. ŻAGAŃ

- 1) Bujkiewicz Zbigniew, *Źagań w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Studia Zachodnie” 2004, nr 7, s. 169-183; <https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/61622/edition/53452/content>
- 2) Bujkiewicz Zbigniew, *Źagań w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Studia Zachodnie” 2004, nr 7, s. 169-183; <https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/61622/edition/53452/content>
- 3) Dobrzycki Jerzy, *Kepler Źaganiu*, „Rocznik Lubuski” 1975, t. 9, s. 286-296; <https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/59594/edition/51187/content>

- 4) Kasztel Mirosław, *Żagań oraz ziemie Księstwa Żagańskiego w czasach Piastów i Sasów 1202-1549. Kalendarium*, Żagań 2016.
- 5) *Klasztor augustianów w Żaganiu. Zarys dziejów*, red. Stanisław Kowalski, Zielona Góra 1999.
- 6) Nodzyńska Ewa, *Biblioteki, książki, ludzie. Druki z proveniencją żagańskiej biblioteki klasztornej w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, t. 4, s. 491-508;
https://zbc.uz.zgora.pl/repozytorium/Content/54535/30_nodzynska_biblioteki.pdf
- 7) *Przewodnik po terenach poobozowych w Żaganiu (Sagan)*, Żagań 2008.
- 8) Sojka Tadeusz, *Ewakuacja jeńców wojennych z obozów jenieckich w Żaganiu w lutym 1945 r.*, „Rocznik Lubuski” 1986, t. 14, s. 351-357;
<https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/59698/edition/51299/content>
- 9) *Stalag Luft III Sagan. Rekonstrukcja Baraku 104*, Żagań 2009.
- 10) Szczegółta Hieronim, *Żagań*, [w:] *Studia nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą*, t. 2, Zielona Góra 1970, s. 505-528;
https://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/26039/edition/21028/content?format_id=2
- 11) Zarzycki Robert, *Żagań 1945-1950*, Żagań 2005.